

КОВАЧ
Валерія Омелянівна —
доктор наук з державного
управління, голова Ради
молодих вчених НАН України

НАУКОВА МОЛОДЬ НАН УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СЬОГОДЕННЯ: АКАДЕМІЧНА СТІЙКІСТЬ, ЗДОБУТКИ ТА ПОТОЧНІ ПОТРЕБИ

Стенограма доповіді на засіданні Президії
НАН України 27 листопада 2024 року

У виступі обговорено механізми заохочення й підтримки наукової молоді в НАН України. Розглянуто функції і діяльність Ради молодих вчених НАН України, яка діє як координаційний центр та опікується потребами наукової молоді Академії.

Шановні учасники засідання!

Реагуючи на складні виклики сьогодення, Рада молодих вчених (РМВ) НАН України діє як координаційний центр, що опікується потребами наукової молоді, відстоює її інтереси на всіх загальноакадемічних рівнях, шукає різні форми підтримки талановитих молодих учених, ініціює проведення нових наукових конкурсів та започаткування премій і відзнак задля підвищення престижу дослідницької роботи та формування сучасного бренду вченого, провадить широку популяризацію молодіжних наукових здобутків за всіма наявними в Академії пріоритетними напрямками, представляє НАН України у співпраці із зацікавленими державними структурами, бізнесом, міжнародними науковими осередками.

Наукова молодь НАН України активно долучається до виконання робіт за важливими плановими тематиками академічних інститутів, бере участь у виконанні проектних досліджень, максимально спрямованих на вирішення актуальних питань забезпечення обороноздатності держави, моніторингу завданих російським агресором збитків, вивчення сучасних суспільних процесів, прогнозування особливостей повоєнного відновлення України і шляхів її подальшого науково-інноваційного розвитку. У 2024 р. виконувалися 44 наукові проекти дослідницьких лабораторій/груп молодих вчених, яким НАН України надає спеціальну грантову підтримку.

Рада молодих вчених НАН України ініціювала проведення розширених засідань за участю молодіжних рад усіх відділень Академії, на яких ми обговорюємо різні проблеми, з якими стикається наукова молодь, шукаємо рішення, налагоджуємо конструктивну співпрацю, обмінюємося досвідом з організації наукових заходів для молодих вчених та науково-просвітницьких акцій з метою популяризації науки. Наприклад, наші молоді філологи ведуть фейсбук-сторінку «Мовна підкова», а для зацікавлення наукою дитячої і підліткової аудиторії представники академічної молоді на платформі «Inscience» регулярно проводять науково-популярні лекторії «Science Kids». Молоді етнологи та мистецтвознавці за підтримки РМВ НАН України кілька років поспіль організують науково-популяризаційні заходи до Всесвітнього дня вишиванки. Рада ініціює різні активності з популяризації наукових досліджень молодих вчених. Так, у лютому 2024 р. до Міжнародного дня жінок і дівчат у науці було проведено окремий конкурс, а до Дня науки — конкурс «Ми — науковці України і цим пишаємося». Також до Дня науки разом із Національним ботанічним садом ім. М.М. Гришка НАН України ми влаштували цікаві виставки й демонстрації для дітей та дорослих.

Ми налагодили співпрацю з Міжнародним благодійним фондом «Імпульс до життя». Ця добродійна організація надає підтримку дітям — внутрішньо переміщеним особам з Маріуполя, Краматорська, Херсона, допомагає дітям-сиротам та дітям військовослужбовців. Молоді вчені Академії знайомлять діток із професією науковця, вже організували для них екскурсії в Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона та Головну астрономічну обсерваторію.

Одним із завдань Ради є сприяння у вирішенні поточних проблем, що турбують молодих учених НАН України. Зокрема, ми продовжуємо надсилати листи до різних державних інстанцій з повідомленнями про такі труднощі і дієвими пропозиціями щодо їх усунення. Зокрема, ми адвокували внесення змін до законодавства щодо мобілізації, а саме: збереження

права на відстрочку для контрактних аспірантів. У фінальній редакції закону наші пропозиції та рекомендації було враховано. Цього року широкого розголосу набула ініціатива МОНу щодо запровадження Єдиного державного кваліфікаційного іспиту з української та іноземної мови для аспірантів II курсу. РМВ НАН України зайняла чітку позицію, що ця новація якщо і може бути реалізована, то лише для вступників з 2024 р., а не для нинішніх аспірантів. Наші дії разом з іншими чинниками привели до того, що урядовий комітет відхилив цю ініціативу МОНу. Члени Ради також долучилися до підготовки пропозицій до законопроекту про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених. Ми рекомендували вважати докторантів молодими вченими незалежно від їхнього віку і запропонували ще деякі форми підтримки. Було також підготовлено пропозиції до Положення про премію Київського міського голови за особливі досягнення молоді у розбудові столиці України — міста-героя Києва, які розширюють коло учасників конкурсу з числа молодих вчених Академії.

Члени РМВ НАН України входять до складу консультативно-дорадчих рад при органах влади: Експертної ради при Представникові Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з соціальних та економічних прав; Громадської ради при Міністерстві юстиції України; Громадської ради при Державному фонді сприяння молодіжному житловому будівництву; Координаційної ради з питань сприяння розвитку громадянського суспільства при виконавчому органі Київської міської ради (Київській міській державній адміністрації); Ради з питань внутрішньо переміщених осіб при Київській міській військовій адміністрації; Експертної групи з питань оцінки проектів (програм) транскордонного співробітництва, яким може надаватися державна фінансова підтримка, та ін.

Рада продовжує розвивати міжнародну співпрацю з академіями наук США, Польщі, Ізраїлю, Фондом цивільних досліджень та розвитку США в Україні (CRDF Global в Україні),

Посольством Великої Британії в Україні та іншими закордонними організаціями. Голова РМВ НАН України виступила з доповіддю на міжнародному воркшопі «Відбудова та зміцнення української науки та інновацій на підтримку економічного відновлення», що відбувся у Цюриху 19 березня 2024 р., в якій ознайомила присутніх з формами підтримки молодих вчених у НАН України і наголосила на максимально можливій підтримці вчених, що залишилися в Україні. Ми також ведемо перемовини з Європейською радою аспірантів та молодих учених щодо більшого залучення до її діяльності наукової молоді Академії. Плідна співпраця склалася у нас з Американським домом у Києві, який безкоштовно надає свої приміщення для проведення розмовних клубів та семінарів для вдосконалення англійської мови, підтримує різні культурні події, виставки та інші заходи.

У 2023 р. за ініціативою Ради та за підтримки Президії НАН України до річниці заснування Академії було вперше проведено конкурс «Найкращий молодий вчений Академії». Наразі ми готуємося до урочистої церемонії нагородження цьогорічних переможців конкурсу.

Однак для підвищення ефективності нашої діяльності та посилення мотивації молодих учених РМВ НАН України звертається до Президії НАН України з проханням підтримати кілька наших пропозицій.

По-перше, ми просимо започаткувати ще одну форму підтримки — премію для молодих вчених НАН України з найвищою публікаційною активністю (дві щорічні грошові премії на відділення, кожна в розмірі 10 прожиткових мінімумів),

Друга пропозиція — заснувати стипендіальну програму менторства для молодих вчених НАН України, які керуватимуть студентами магістратури другого року навчання під час написання дипломних робіт (одна щомісячна стипендія на відділення в розмірі одного прожиткового мінімуму).

Третя пропозиція — передбачити додаткові кошти для збільшення фінансування науково-дослідних робіт молодих вчених НАН України хоча б у 1,5 раза (зі 130 до 200 тис. грн), що сприятиме більшій зацікавленості молодих вчених в участі у цьому конкурсі.

На завершення хочу зазначити, що молоді вчені НАН України як свідомі громадяни та патріоти активно долучаються до волонтерських ініціатив із підтримки Збройних Сил України. Ми віддаємо найглибшу шану нашим захисникам і захисницям, які щоденними подвигами наближають мир та нашу перемогу. Завдяки їм науковці мають змогу працювати та вносити свою лепту в незламність нашої держави.

Дякую за увагу!

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик

Valeriia O. Kovach
National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1014-8979>

YOUNG SCIENTISTS OF THE NAS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE WARTIME PRESENT: ACADEMIC RESILIENCE, ACHIEVEMENTS AND CURRENT NEEDS

Transcript of scientific report at the meeting of the Presidium of NAS of Ukraine, November 27, 2024

The report discusses the mechanisms of encouragement and support of young scientists at the NAS of Ukraine. The functions and activities of the Council of Young Scientists of the NAS of Ukraine, which acts as a coordination center and takes care of the needs of young scientists of the Academy, are considered.

Cite this article: Kovach V.O. Young scientists of the NAS of Ukraine in the conditions of the wartime present: academic resilience, achievements and current needs. *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2025. (1): 66—68.
<https://doi.org/10.15407/visn2025.01.066>